

Kris & beredskap

Så förberedda är Sveriges upphandlare för krisen

UPPHANDLING 24

Den 24 mars äger den digitala halvdagskonferensen Kris & Beredskap rum.

Den syftar till att sprida kunskap samt ge konkreta verktyg och modeller som kan stötta Sveriges offentliga inköpare och upphandlare i det viktiga arbetet med att upphandla för avtal som garanterar viktig försörjning i händelse av kris eller krig.

För trots att de allra flesta upphandlare ansvarar för avtal som hanterar försörjning till samhällskritisk verksamhet finns ett betydande gap mellan behov och faktisk förmåga för upphandling som tar hänsyn till aspekter av beredskap.

Det visar den enkätundersökning som Upphandling24 gjorde i februari i år. I den här rapporten presenteras resultatet från undersökningen och vår förhoppning är att rapporten och konferensen ska fungera som en ögonöppnare för upphandlingsverige.

SAMMANFATTANDE ANALYS

Övergripande situation:

Enkätundersökningen visar att medan majoriteten (88 %) av upphandlarna arbetar med samhällsviktiga verksamheter, finns det betydande brister i beredskap och krishantering inom offentlig upphandling.

Endast hälften av respondenterna har full förståelse för vad beredskap i upphandlingar innebär, och ännu färre (12 %) anser sig ha tillräcklig kompetens för att hantera beredskapsaspekter.

ERFARENHETER AV KRISER

12 procent av respondenterna rapporterar att deras verksamheter har drabbats av kriser.

- **Cyberattacker som påverkat begravningsverksamhet**
- **Avbrott i mobilnät som påverkat trygghetslarm inom hemtjänsten**
- **Materialbrist inom sjukvården under pandemin**
- **Störningar i leveranser av sjukvårdsmaterial**
- **Problem med laddstolpar för hemtjänstens fordon**
- **Avbrott i fiber- och telefoninät**
- **Störningar i livsmedelsförsörjning**

IDENTIFIERADE UTMANINGAR

Från fritextsvaren framkommer flera återkommande utmaningar:

1. RESURSBRIST OCH PRIORITERING

- Många är ensamma upphandlare i sina organisationer
- Svårt att hinna med beredskapsfrågor i det dagliga arbetet
- Behov av tydligare prioriteringsordning när resurser är begränsade

2. ORGANISATORISKA UTMANINGAR

- Otydlig ansvarsfördelning mellan upphandling och säkerhetsfunktioner
- Behov av ökat engagemang från ledningen
- Bristande samordning mellan olika funktioner

3. PRAKTISKA SVÅRIGHETER

- Svårt att säkerställa leverantörers beredskap i flera led
- Utmaningar med att utforma realistiska avtalsvillkor
- Problem med uppföljning av beredskapsrelaterade krav

4. KUNSKAPSBEHOV

Respondenterna efterfrågar särskilt kunskap om:

- Utformning av ändamålsenliga avtalsvillkor
- Kartläggning av försörjningsrisker
- Praktiska metoder för kontinuitetshantering
- Konkreta exempel på fungerande beredskapskrav
- Standardiserade avtalsvillkor för krissituationer

POSITIVA INITIATIV

Vissa organisationer har påbörjat systematiskt arbete med beredskap:

- Samarbete mellan upphandling och säkerhetsavdelningar
- Kartläggning av kritiska avtal och försörjningsrisker
- Utveckling av kontinuitetsplaner
- Förebyggande arbete med alternativa leveransvägar

SLUTSATS

Undersökningen visar att det finns ett betydande gap mellan behov och faktisk förmåga inom beredskapsområdet i offentlig upphandling. Medan medvetenheten om frågans betydelse är hög, saknas ofta konkreta verktyg, tillräcklig kunskap och organisatoriska förutsättningar för att hantera beredskapsfrågorna effektivt.

Särskilt viktigt är att stärka kompetensen kring avtalsskrivning och riskhantering, samt att förbättra samordningen mellan olika funktioner inom organisationerna.

REKOMMENDATIONER

Öka ledningens engagemang i beredskapsfrågor

Tydliggör ansvarsfördelning mellan olika funktioner

Utveckla standardiserade verktyg och mallar

Satsa på kompetensutveckling inom beredskap

Bättre samverkan mellan upphandling och säkerhetsfunktioner

Skapa forum för erfarenhetsutbyte mellan organisationer

DETALJERAD SVARSSTATISTIK

1. Upphandlar ni för verksamheter som är samhällsviktiga?

Totalt antal svar: 264

- Ja: 232
- Nej: 27
- Vet inte: 5

2. Vet du vad som menas med beredskap i upphandlingar?

Totalt antal svar: 263

- Ja: 121
- Nej: 20
- Delvis: 122

3. Har du tillräckliga kunskaper för att kunna ta med beredskapsaspekter i upphandlingar som rör samhällsviktiga verksamheter?

Totalt antal svar: 263

- Ja: 32
- Nej: 103
- Delvis: 128

4. Har någon av de verksamheter som du upphandlat för drabbats av en kris som lett till att de inte kunnat bedrivas på ett tillfredsställande sätt? Exempelvis ett långvarigt elavbrott, cyberattacker eller liknande?

Totalt antal svar: 257

- Ja: 31
- Nej: 146
- Vet inte: 80

5. Anser du att ni i er upphandling till den verksamhet som drabbades hade kunnat förebygga det som hände så att konsekvenserna blev mindre kännbara?

Totalt antal svar: 30

- Ja: 8
- Nej: 9
- Kanske: 13

6. Har ni kartlagt möjliga försörjningsrisker för någon av de verksamheter som ni upphandlar till?

Totalt antal svar: 259

- Ja: 77
- Nej: 65
- Vet inte: 117

7. Har du kännedom om eller tillgång till verktyg/metoder för kartläggning av försörjningsrisker?

Totalt antal svar: 257

- Ja: 37
- Nej: 220

8. Vet du vilka upphandlingsaspekter som kan aktualiseras när upphandlande myndigheter behöver tillgodose behov som uppkommit med anledning av en akut situation?

Totalt antal svar: 259

- Ja: 59
- Nej: 68
- Delvis: 132

9. Vet du hur avtal bör utformas för att trygga viktig försörjning i händelse av en kris?

Totalt antal svar: 260

- Ja: 24
- Nej: 97
- Delvis: 139

10. Har ni haft eller kommer ni att ha någon utbildningsinsats/fortbildning kring upphandling kopplat till beredskap eller har deltagit i något seminarium/webbinarium rörande detta?

Totalt antal svar: 260

- Ja: 49
- Nej: 120
- Vet inte: 91

